

26.2.2013

גדעון פרידמן • מה קרה לאשת הברזל היצור תולדות הזיגזג

הצטרפותה של ציפי לבני לממשלת נתן ניהו החדשה אמנם עשתה כותרות, אבל לא מאוד הפתיעה את רוב העוקבים אחר הפור ליטיקה בישראל. התרגלנו. יש אפילו כאלה שמוצאים צדדים חיוביים בהגמשת העקרונות של אשת הברזל הישראלית. לפני

הבחירות היא לקחה חלק בניסיון ליצור גוש חוסס לנתניהו, הצהירה שממשלת נתניהו היא "אסון לישראל" וקבעה שלא תצטרף כעלה תאנה לממשלת ימין קיצוני וחרדים. והנה, אחרי הבחירות, היא פועלת הפוך ממה שהבטיחה.

קדם לה, לפני פחות משנה, שאול מופו. כדי להיבחר לראש שות קדימה הוא הצהיר שלא יצטרף לממשלה בראשות נתניהו. והנה, כמה שבועות לאחר בחירתו ליו"ר קדימה, ומ"בלי שקרה שום דבר משמעותי מסביב, הוא החליט להצטרף לנתניהו, כי חשב שכך יציל את מפלגתו ממפלה בבחירות. האם לא חשב כך גם לפני שנבחר? ייתכן שלא חשב כלל. אך סביר יותר שהצהרות שנתן מראש פשוט התאימו לצר"כיו המיידיים, ולא הטרידה אותו המחשבה שצריך גם לממש אותן. למופז יש היסטוריה של זיגזוגים, עוד מימי הצטרפותו לקדימה, ימים אחרי שהודיע שאת הליכוד לא יעזוב. אבל אני מציין זאת דווקא בגלל המונח "זיגזוגים", שנטבע בשפה העברית בריוק בשביל המקרים שבהם אומרים דבר אחד ועושים אחר כך להפך. כנראה היו לנו די מאלה שאנו נזקקים למי"לה מיוחדת בעברית.

אם נסובב את מחוג הזמן אחורה, לבחירות 1999, ניזכר שאהוד ברק רץ בבחירות ההן על הטיקט האזרחי – "ישראל רוצה שינוי", ועל נושא האמינות. אולם לאחר הבחירות הוא מיהר להרכיב ממשלה עם ש"ס כשותפה בכירה, ואת עיקר כהונתו הקצרה הקדיש לניסיונות להגיע להסדרי שלום עם הפלסטינים ועם הסורים, כמו גם לנסיגה מלבנון. במבט לאחור ברור שזה מה שעניין אותו עוד לפני הבחירות.

הדמוקרטיה המודרנית היא דמוקרטיה עקיפה. היא מבורסת על העיקרון שמספר אנשים קטן מייצג את יושבי המדינה, והוא זה שמנהל את ענייניה בפועל. לעיני המנהיג צריכה לעמוד תמיד טובת בוחריו וטובת הכלל – "טובת המדינה" (ואם צריך, אז גם קצת טובתו האישית). כדי להיבחר על המנהיג לרכוש את אמון בוחריו. הוא עושה זאת הן על ידי תיאור תוכניותיו והאני מאמין שלו, והן דרך התנהגותו.

אומרים שהפוליטיקה מלוכלכת ושאינן מנוס מפשטות. אנחנו מכירים הרבה פוליטיקאים שמדברים הרבה אבל עושים מעט. התרגלנו כבר לכל אלה שמוותרים על עקרונותיהם בתמורה לנזיד עדשים מפוקפק או שמן. אולם המעשים של לבני, מופז וברק פוגעים בנושאים ביסודות הדמוקרטיה. העובדה שלא קיימו את ההבטחה במסע הבחירות שלהם היא בלתי נסלחת. הם פוגעים באמון הבוחרים בניציגיהם ובאמון הבוחרים בשיטה הדמוקרטית. אם לא נוכל לסמוך על הנציגים שלנו, מה הטעם בכלל לבחור בהם? בנוסף להרס השיטה הדמוקרטית, התנהגותם פוגעת בתרבות השלטון, ולכך השלכות רבות ועמוקות. למשל: הברחת אנשים מוצלחים מהפוליטיקה.

המעשה של לבני הוא מהחמורים שבהיסטוריה שלנו, משום שלא רק שפעלה בניגוד למה שהצהירה עליו לקראת הבחירות, אלא שבמשך שנים טיפחה תדמית של אשת עקרונות. לבני איננה הראשונה שמפרה באופן בוטה הבטחה והצהרות שנתנה כדי להיבחר רק זמן קצר קודם לכן, ומבלי שהשתנה משהו בתנאי הסביבה. אני רוצה לקוות שהיא האחרונה. אם יאיר לפיד ונפתלי בנט יקפידו להיצמד למילתם ולאמונתם, יש סיכוי שמסורת השקרים והזלזול בבוחרים תסתיים. ■